

Krásný den milí sedmáci 😊,

minulou hodinu jste si vyzkoušeli testík. Všechny, kteří ho vyplnili, moc chválím. Většinou jste měli méně než dvě chyby, což je super 😊. Pár lidí testík ještě neodeslalo, tak se na to ještě koukněte. Je to opravdu na pár minut.

Minule jste si měli nakreslit pojmovou mapu Ameriky. Doufám, že se vám povedla 😊. Dnes budeme pokračovat v Americe. Zaměříme se na polohu, rozlohu a členitost pobřeží.

K práci dnes budeš potřebovat sešit, propisku a učebnici, která je naskenovaná na dalších stránkách souboru. Nejprve si přečti v učebnici strany 5 a 6 a následně si napiš zápis tak, že si napíšeš začátek věty a připišeš slovy správnou variantu z nabízených možností.

Po dopsání zápisu se koukni na Tabulku 1 na straně 6 a ukaž si všechny pojmy v atlase (buď ve svém školním papírovém nebo na internetu: <https://atlas.mapy.cz/>)

Zápis:

Poloha a rozloha

- **Amerika leží jen na** a) východní polokouli; b) západní polokouli; c) jižní polokouli.
- **břehy omývají** a) Atlantský, Indický a Tichý oceán; b) Indický, Severní ledový a Atlantský oceán; c) Atlantský, Tichý a Severní ledový oceán.
- **má protáhlý tvar, kterým připomíná** a) dva trojúhelníky spojené pevninou; b) tři hvězdy spojené mostem; c) dva čtverce od sebe oddělené mořem.
- **zabírá více než čtvrtinu veškeré souše a je** a) největším světadílem; b) nejmenším světadílem; c) druhým největším světadílem.

Členění

- **podle přírodních podmínek se Amerika dělí na** a) Severní, Prostřední a Jižní; b) Severní, Střední a Jižní; c) Horní, Střední a Dolní.
- **podle jazykových a historických znaků se Amerika dělí na** a) Anglosaskou a Latinskou; b) Britskou a Španělskou; c) Angolskou a Latinskou.

Členitost pobřeží

- **členitost pobřeží severních oblastí je výraznější a vzniklo důsledkem** a) sopečnou činností; b) obrušování pevniny mořskou vodou; c) činností pevninského ledovce

To je pro dnešní den všechno. Pěkný den 😊

• Vyvarujte se nesprávné formulace, že „Severní Amerika leží severně od Jižní Ameriky“. Žáci mohou srovnat jejich polohu podle poledníku 70° z. d. (nejlépe na glóbusu).
Amerika EN: America, DE: das Amerika, FR: Amérique (f)

Amerika

SVĚTADÍL AMERIKA

Amerika je jediný světadíl, který je pojmenován podle historické osoby, poněkud nespravedlivě ale ne podle svého objevitele Kryštofa Kolumba. Ten si totiž neuvědomil, že přistál u pobřeží dosud neznámého světadílu, a používal pro Ameriku označení „Západní Indie“, případně „Nové Španělsko“.

Jeho omyl odhalil až italský mořeplavec Amerigo Vespucci (1454-1512), který zkoumal pobřeží nově objevených oblastí. Jako první dospěl k závěru, že se jedná o nový světadíl, nikoliv o Asii. Jeho jménem byla nejprve nazvána Jižní Amerika, teprve později bylo pojmenování rozšířeno na celý světadíl.

• U průlivů můžete uvést informace o lidech, podle kterých jsou pojmenovány.

Poloha a rozloha

Amerika je jediný světadíl, který celý leží na západní polokouli. Její břehy omývají Atlantský, Tichý a Severní ledový oceán. Má protáhlý tvar, připomíná dva trojúhelníky spojené pásem pevniny. Od severu k jihu měří asi 15 000 km. Od Evropy je vzdálena přibližně 4 000 km, k Asii se přibližuje na 75 km (Beringův průliv) a k Antarktidě na 900 km (Drakeův průliv). Zabírá více než čtvrtinu veškeré souše (42,1 mil. km²) a je **druhým největším světadílem**. Větší je pouze Asie, která má jen o málo větší rozlohu, ale čtyřikrát více obyvatel.

• Vzdálenosti přibližte žákům srovnáváním se vzdálenostmi, které znají z běžného života (75 km = vzdálenost z Prahy do Plzně apod.).

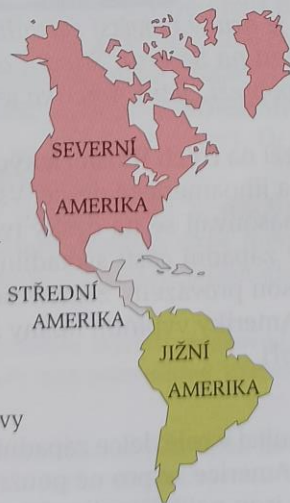
Členění Ameriky

Podle přírodních podmínek

Podle přírodních podmínek se Amerika člení na dvě základní části:

Severní Ameriku a Jižní Ameriku.

Hranicí mezi Severní a Jižní Amerikou je Panamská šíje, v nejužším místě široká pouhých 48 km. Pro zužující se část Severní Ameriky mezi Tehuantepeckou a Panamskou šíjí se používá název Střední Amerika. Ke Střední Americe patří i ostrovy v Karibském moři.

Podle jazykových a historických znaků

Podle jazykových a historických hledisek se Amerika člení na dvě nestejně velké části. V Anglosaské Americe (Kanada, USA) je převažujícím jazykem angličtina, v Latinské Americe (ostatní části světadílu) se mluví hlavně španělsky a portugalsky (oba jazyky se vyvinuly z latiny, odtud název). Anglosaskou a Latinskou Ameriku od sebe odděluje hranice Mexika a Spojených států amerických. Ostrovy v Karibském moři se řadí k Latinské Americe.

• Zdůrazněte, že Střední Amerika je součástí Severní Ameriky. • Dělení Ameriky podle přírodních a jazykových znaků nelze kombinovat. V televizi a novinách často používané dělení na Severní a Latinskou Ameriku je chybné!
 • Území Anglosaské Ameriky zahrnuje také pozůstatek historické Frankofonní Ameriky (Kanada - Québec, Montréal), v USA zase výrazně vzrůstá podíl španělsky hovořícího obyvatelstva (přistěhovalci z Latinské Ameriky).

Mapa 1. Amerika v zeměpisné síti

• Zopakujte s žáky učivo o zeměpisné síti, ověřte si, že správně chápou pojem „západní polokoule“.

• Tabulka 1 je jen orientační. Při procvičování pojmů můžete použít hru „na námořníka obeplovávajícího světadíl“. (Žáci popisují, kterými průlivy a zálivy proplouvají a které poloostrovy obeplovávají při námořní plavbě kolem světa.)

• Upozorněte žáky na dobře rozpoznatelná jezera a vrcholky hor pokryté sněhem a ledem na obr. 2.

Obr. 1. Mt. Roraima (2 810 m n. m.), jedna z nejvyšších hor v Guyanské vysočině, je typickým příkladem stolové hory.

Obr. 2. Západní pobřeží Jižní Ameriky lemují Andy.

Světadíl Amerika

Členitost pobřeží

Severní část Ameriky má značně členité pobřeží, v jižní části se naopak nachází jen málo výraznějších poloostrovů, ostrovů či zálivů.

Členitost severních oblastí je důsledkem činnosti pevninského ledovce, který v dobách ledových sahal od severního pólu až k hranici Kanady s USA. Velká hmotnost ledovce způsobila pokles severní části světadílu. Když pak ledovec roztál, zaplavilo stará horská údolí moře. Novými průlivy a zálivy bylo od pevniny odděleno Arktické souostroví a Grónsko. Činností ledovce byl vytvořen i Beringův průliv.

Okrajová moře, zálivy	Průlivy, průplavy	Poloostrovy	Ostrovy
Karibské moře	Magalhãesův průliv	Labrador	Grónsko
Beringovo moře	Drakeův průliv	Florida	Newfoundland
Sargasové moře	Beringův průliv	Yucatán	Velké Antily
Hudsonův záliv	Davisův průliv	Patagonie	Malé Antily
Mexický záliv	Panamský průplav	Kalifornský pol.	Ohňová země
Kalifornský záliv		Aljaška	Galapágy

Tab. 1. Největší okrajová moře a zálivy, průlivy a průplavy, poloostrovy a ostrovy Ameriky

V Novém světě

Povrch a vodstvo Ameriky

Zvládností jihoamerické přírody jsou tzv. stolové hory v Guyanské [gvajánské] vysočině. Jejich ploché vrcholy jsou od úpatí odděleny strmými skalními stěnami. Živočišné i rostlinné druhy, které na nich žijí, jsou už tisíce let izolovány od okolního světa. Proto se většinou nevyskytují nikde jinde na světě. Fantazie některých autorů klade na stolové hory již vyhynulé živočichy, bájně příšery a opřádá je různými záhadami. Přežití dinosaurů je na nich sice vyloučeno, ale je pravda, že většina těchto skalních útvarů dosud prozkoumána nebyla a mnohá tajemství na svá odhalení ještě čekají.

Co už víme...

- Amerika je druhý největší světadíl.
- Podle přírodních podmínek se člení na Severní, Střední a Jižní.
- Severní Amerika má členité pobřeží, Jižní Amerika je členitá málo.

Amerika leží na **třech litosférických deskách** – severoamerické, karibské a jihoamerické desce. Všechny se pomalu pohybují k západu a nasouvají se na desky tvořící dno Tichého oceánu. Tím vznikl v západní části světadílu pás vysokých pohoří. Pohyby desek jsou provázány zemětřeseními a sopečnou činností. Střední část Ameriky vyplňují nížiny a roviny, východní pak stará kerná pohoří.

Povrch

Pohoří lemující v celé délce západní pobřeží se nazývá **Kordillery**. V Jižní Americe se pro ně používá název **Andy**. Kordillery (včetně And) jsou nejdelším horským pásmem na Zemi a jejich

• Zdůrazněte, že pojem „Kordillery“ zahrnuje celé pohoří až k Ohňové zemi. Označení „Andy“ lze použít pouze v Jižní Americe.
• Kordillery jsou ve skutečnosti nejdelším pevninským pohořím – nejdelší horské pásmo na Zemi je Středoatlantický hřbet.